

سند جامع علم و فناوری در حوزه دفاعی و امنیتی جمهوری اسلامی ایران

مصوب ۱۳۹۹/۱۲/۰۵ منتشره در روزنامه رسمی به شماره ۲۲۱۵۷ به تاریخ ۱۴۰۰/۰۱/۲۵

مرجع تصویب: شورای عالی انقلاب فرهنگی

مقدمه

نیروهای مسلح انقلابی و قدرت آفرین در چارچوب فکری انقلاب اسلامی و در مسیر تحقق اهداف و آرمان های آن، خط مقدم تحرک و نشانه اقتدار ملت است. علم و فناوری به عنوان یکی از پیشران های اصلی و موتورهای محرک پیشرفت کشور در گام دوم انقلاب اسلامی است که این امر در حوزه دفاع و امنیت کشور از اهمیت ویژه ای برخوردار بوده و نیازمند طرح ریزی دقیق و جامع است.

با استناد به سیاست های کلی علم و فناوری و سیاست های کلی نظام در موضوع خودکفایی دفاعی و امنیتی ابلاغی مقام معظم رهبری (حفظه الله) و باتوجه به راهبرد کلان ۷ از نقشه جامع علمی کشور، شورای عالی انقلاب فرهنگی سند «جامع علم و فناوری در حوزه دفاعی و امنیتی جمهوری اسلامی ایران» که از این پس به اختصار «سند» نامیده می شود به شرح مواد آتی، طراحی و تدوین گردیده است.

در این راستا، «سند» به گونه ای تدوین شده است که مجموعه ای پویا و یکپارچه جهت دستیابی به اقتدار علمی و فناوری حوزه دفاع و امنیت مهیا شود و با همراهی ذی نفعان دخیل در پیشرفت علمی و تربیت انسان هایی آزاد اندیش و برخوردار از قدرت منطقی همراه با منطقی قدرت، ارتباط گسترده با جامعه علمی و تقویت سرریز متقابل علم و فناوری بین بخش های نظامی و ملی را ساماندهی کند.

ماده ۱- اصول و ارزش ها

با توجه به مبانی ارزشی نظام علم و فناوری مصرح در اسناد راهبردی شورای عالی انقلاب فرهنگی از جمله نقشه جامع علمی کشور، اصول و ارزش های بنیادین بخش علم و فناوری دفاعی و امنیتی کشور بدین شرح مقرر می گردد:

۱) حاکمیت جهان بینی دینی و مبانی، اصول و منابع معرفتی و شناختی برگرفته از آن در تمام ساحت ها و شئون اقتداریابی علمی و هماهنگی نظام مند همه علوم با یکدیگر و با دین مبین اسلام؛

۲) قرآن محوری در همه فرایندهای تولید، توزیع و کاربست علم و فناوری؛

۳) تداوم خط و روش ولایت الهیه به عنوان جان مایه حرکت علمی نیروهای مسلح و اعمال آن در مسیر جهان تراز؛

۴) جامعیت و کاملیت اسلام به عنوان یک اندیشه نظام مند برای پایه گذاری تفکر علمی از سطح نظریه پردازی، تولید علم و فناوری، معماری و طراحی مؤلفه ها، الگوها و نظامات علمی؛

۵) حیات انقلابی و تلاش جهادی در راه پیشرفت علمی انقلاب اسلامی؛

۶) همزیستی مسالمت آمیز با غیردشمنان در عین دشمن ستیزی در مسیر تحقق اهداف علمی دفاعی انقلاب اسلامی؛

۷) حداکثر اتکاء، اعتماد و استفاده از ظرفیت های ملی دانشگاهی، پژوهشی، دانش بنیان و صنعتی از جمله بخش خصوصی با توجه به صیانت علمی، وفاداری، رازداری و کتمان اسرار علمی؛

۸) بهره وری مدیریت علمی با کارآمدی، اثربخشی، هماهنگی و هم افزایی بخش های مختلف سازمانی و بین سازمانی، ارزش آفرین و هدایت گر؛

۹) تحول گرایی، شکستن انگاره ها، سنت ها و الگوهای رفتاری نادرست و ناکارآمد و عدم ایستایی و روزمرگی؛

۱۰) شجاعت علمی، نوآوری، ابتکار و درنوردیدن راه های جدید و میان بر و رویش های نوبه نو با بهره مندی از آخرین دستاوردهای علمی و تجارب موفق گذشته؛

۱۱) جامعیت و توازن علم، فناوری و محصول به شکل هم افزا، منسجم و یکپارچه؛

۱۲) بها دادن و ارزش گذاری در گزینش، انتصابات و حمایت از انسان های اندیشمند، نخبه جوان و مبتکر.

ماده ۲- چشم انداز

در افق ۱۴۱۴ جمهوری اسلامی ایران یکی از قدرت های برتر علمی و فناوری در حوزه دفاعی و امنیتی جهان با ویژگیهای زیر است:

۱) الهام بخش، تأثیرگذار و زمینه ساز وحدت و همکاری های علمی و ترویج فرهنگ مهدوی (عج) در مقیاس جهانی؛

۲) توانا در شکستن مرزهای دانش و تولید کننده علوم و فناوری های بومی نرم، نیمه سخت و سخت دفاعی و امنیتی مورد نیاز؛

۳) پشتیبان علمی پیشرفت همه جانبه کشور در گام دوم انقلاب اسلامی و برخوردار از نقش کلیدی در تحقق مرجعیت علمی جمهوری اسلامی ایران در جهان؛

۴) سازمان و نیروی انسانی فعال، ولایت مدار، مسئولیت پذیر، ایثارگر، شهادت طلب، مؤمن، رضایت مند، برخوردار از خودباوری، وجدان کاری و انضباط، دشمن شناس، با روحیه تعاون و مشارکت علمی، متعهد به نظام و عظمت ایران اسلامی؛

۵) برخوردار از بالاترین سطح اثربخشی در ارتقای نوآوری ملی؛

۶) مؤثر در تقویت دیپلماسی دفاعی و امنیتی و عمومی کشور.

ماده ۳- اهداف کلان

۱) استحکام بخشی ساخت درونی قدرت بر پایه مؤلفه علم و فناوری دفاعی و امنیتی؛

۲) جهان تراز و کسب اقتدار علمی دفاعی و امنیتی و پیشتازی و پیش برندگی علمی کشور؛

۳) دستیابی به علوم و فناوری های برترساز دفاعی با حداکثر همکاری های اثربخش با بخش ملی و بین المللی

۴) توانایی در تولید سامانه ها، تجهیزات و محصولات بدیع و نوظهور دفاعی با شکستن مرزهای دانش؛

۵) همکاری در کسب مرجعیت علمی و فناوری کشور و افزایش سهم نخبگان و استعداد‌های برتر در همکاری های علمی؛

۶) افزایش سهم دانشگاه ها، مراکز پژوهشی، شرکت های دانش بنیان و صنعتی بخش ملی با تاکید بر بخش خصوصی در پژوهش های توسعه فناوری در حوزه دفاع و امنیت و کمک به تحقق اهداف نقشه جامع علمی کشور؛

۷) برخورداری از اشراف هوشمند بر محیط متغیر، پرفراز و نشیب و پرشتاب جهان معاصر، پیچیدگی ها، عدم قطعیت ها و ابهامات و تهدیدات نوپدید؛

۸) گشایش عرصه های جدید از علوم تحولی و تغییر انگاره ها و نهادینه شدن خلاقیت و نوآوری قابلیت ساز و مزیت آفرین در حوزه دفاعی و امنیتی؛

۹) افزایش سهم صادرات محصولات دفاعی از صادرات کل کشور و افزایش همکاری های علمی و فناوری با کشورهای همسوی گفتمان انقلاب اسلامی در عرصه بین الملل؛

۱۰) دستیابی به سرمایه های انسانی علمی تراز انقلاب اسلامی و ارتقاء توانمندی ها و آمادگی های کارکنان نیروهای مسلح در پیشبرد امور علمی.

ماده ۴- سیاست ها

۱) هم افزایی، پویایی و پایایی اجزای قدرت علمی دفاعی و امنیتی با عناصر و مؤلفه های قدرت ساز ملی؛

۲) به کارگیری ظرفیت های علمی و فناورانه بخش ملی و خصوصی در راستای قابلیت سازی و ایجاد توانمندی در پاسخگویی به نیازهای دفاعی از جمله بهره گیری از اساتید، محققین، دانشجویان، ظرفیت علمی عظیم بسیج و سرباز محققین و وظیفه؛

۳) سرریز فناوری های توسعه یافته بخش دفاع به بنگاه های اقتصادی و خدماتی کشور و بهره گیری حداکثری از ظرفیت های ملی در نظام نوآوری دفاعی پایدار؛

۴) افزایش توجه و تمرکز بر نوآوری های اساسی، با رویکرد خلاقانه جدید و کشف راه های میانبر؛

۵) اهتمام به توسعه هم زمان و متوازن علوم پایه و علوم کاربردی در حوزه های نرم، نیمه سخت و سخت، و جهت دار نمودن رشته های مورد نیاز نیروهای مسلح در دانشگاه ها با تاکید بر رویکردهای بین رشته ای؛

۶) بهره برداری از الگوهای علمی و نظریه های اندیشمندان و صاحب نظران، با تقیّد بر اصول، ارزش ها و آموزه های اسلامی و تشویق و ترغیب الگوسازی درون زای اسلامی - ایرانی پیشرفت در بخش دفاعی؛

۷) تقویت گفتمان جنبش نرم افزاری در حوزه دفاع و امنیت به منظور ایجاد ظرفیت تحول ساز در حرکت های مبنایی و بنیادین در سطح علوم، منطبق با اصول و منطق اسلامی؛

۸) در دست داشتن نبض تفکر و نیازهای آینده جامعه با اشراف راهبردی بر محیط دفاعی و امنیتی؛

۹) تقویت و توسعه نظام مند و هوشمند حکمرانی اسلامی، رهبری و مدیریت راهبردی، مدیریت دانش و پویایی سازمان؛

۱۰) توقف و یا تغییر جهت فعالیت های تحقیقاتی با مزیت اثربخشی پائین.

۱۱) توسعه کیفی و کمی سرمایه های انسانی در حوزه علم و فناوری دفاعی و امنیتی و جهت دهی آموزش و پژوهش نیروهای مسلح به منظور توسعه دانش، مهارت ها، قابلیت ها و فناوری های برترساز؛

۱۲) ارتقای سرمایه اجتماعی ولایی با ایجاد فرهنگ و فضای گفتمانی در راستای جریان سازی، تعمیق و پایبندی به منویات فرماندهی معظم کل قوا امام خامنه ای (مدظله العالی) در پیکره آموزش، تحقیقات و توسعه صنایع نرم و سخت نیروهای مسلح.

ماده ۵- راهبردها

۱) آمایش علمی سرزمینی و توسعه متعادل و متوازن قابلیت ها و ظرفیت های دانش بنیان کشور و بخش دفاع و ایجاد سازوکارهای لازم برای شناسایی و حداکثر بهره گیری از ظرفیت های خالی معطل و جدید در سطح ملی؛

۲) ایجاد زیرساخت های لازم برای استفاده همه جانبه از قابلیت ها و ظرفیت های دفاعی و ملی و مشارکت فعال مراکز تحقیق و توسعه نیروهای مسلح در پژوهش های بنیادی، کاربردی و توسعه ای و توسعه حوزه های بین رشته ای؛

۳) ایجاد، یکپارچه سازی و به هنگام سازی نظامات کلان، ساختارها و نهادهای علم و فناوری نیروهای مسلح مبتنی بر صیوررت و در چارچوب معماری نیروهای مسلح آینده؛

۴) ایجاد ساختاری واحد، مقتدر و یکپارچه با اعتبار و ضمانت اجرایی و نفوذ لازم برای مدیریت و راهبری جریان تحقیق و توسعه و تمرکز بر اجرای طرح های کلان پژوهش و فناوری متناسب با نیازهای حال و آینده کشور و طراحی و اجرای نظام احصاء و شکست مسائل در حوزه دفاعی و امنیتی؛

۵) ایجاد ساز و کار انتقال الگوهای موفق و فناوری های نرم مدیریت تحقیقات و فناوری از بخش دفاعی به بخش ملی و خصوصی به منظور گسترش شبکه توانمند علمی کشور؛

۶) ایجاد جریان گسترده و پویای ایده زایی بدیع در راستای استقرار نظام نوآوری دفاعی و ترویج و ارتقای فرهنگ نوآوری جهشی و خلاقیت در کشور؛

۷) توسعه و تقویت همکاری ها و شبکه های علمی پژوهشی فناورانه دفاعی و امنیتی با بخش ملی شامل دانشگاه ها، مراکز علمی، دانشمندان و پژوهشگران و بنگاه های توسعه دهنده فناوری و نوآوری خصوصی با تاکید بر ایجاد انعطاف و سهولت در همکاریهای متقابل؛

۸) ایجاد صنایع نوین و دانش بنیان دفاعی و امنیتی به منظور توسعه تجهیزات و محصولات بدیع و نوظهور دفاعی و پشتیبانی از شرکت های نوآور و تجاری ساز محصولات دو یا چندمنظوره در بخش ملی؛

۹) ایجاد نظام دیپلماسی علمی انقلابی در پاسداری از اقتدار جمهوری اسلامی ایران و گسترش همکاری های بین المللی در حوزه دفاعی و امنیتی در چارچوب سند جامع روابط علمی بین المللی جمهوری اسلامی ایران؛

۱۰) ایجاد و پیاده سازی سازوکار بهره برداری حداکثری از ظرفیت های حوزه های علمی در علوم انسانی و در موضوعات مرتبط با حوزه دفاعی و امنیتی؛

۱۱) طرح ریزی مبانی تحول ساز علوم و انگاره های نوین دفاع و متحول سازی و ارتقای کمی و کیفی علوم انسانی بر اساس مکتب دفاعی و امنیتی اسلام؛

۱۲) ایجاد دانشگاه تراز انقلاب اسلامی (حکمت بنیان) در سازمان های نیروهای مسلح و طراحی سازوکارهای لازم برای بکارگیری و پرورش استعدادها برتر و نخبگان در حوزه دفاعی و امنیتی و توانمندسازی ایشان؛

۱۳) یکپارچگی در آموزش های نیروهای مسلح به منظور شکل گیری پیکره دانشی، مهارتی و بینشی هم افزا و جامع، با تأکید بر ایجاد تحول در سطح اندیشه، عوامل معنوی، آموزه های کلیدی و مهارت محوری و تربیت و تعالی مدیران، مدرسان و پژوهشگران حوزه علمی در تراز انقلاب اسلامی؛

۱۴) طراحی و پیاده سازی رویکردهای مدیریت یکپارچه و تفکر راهبردی و نهادینه سازی مدیریت هوشمند دانش در حوزه دفاعی و امنیتی

۱۵) طراحی و پیاده سازی ساز و کار استفاده از ظرفیت سرباز محققین کشور با امکان توانمندسازی و مهارت آموزی ایشان در تحقیقات و توسعه علوم و فناوریهای دفاعی و امنیتی با رویکرد آینده سازی نیروهای جوان و نخبه

ماده ۶- حوزه های اولویت دار دفاعی و امنیتی

حوزه های اصلی و فرعی علوم و فناوری های اولویت دار علم و فناوری دفاعی و امنیتی به شرح زیر است. تشریح جزئیات مورد نظر، پس از تصویب این سند در قالب تعاملات با دستگاه ها و مراکز دانشگاهی بخش ملی انجام خواهد شد.

حوزه اصلی	حوزه فرعی
اندیشه ای و معرفتی	مبانی و فلسفه
	علوم انسانی (اصول و چارچوب حاکم بر سایر حوزه های علم و فناوری)
فنی و مهندسی	ارتباطات و سامانه ها
	اطلاعات و سامانه های هوشمند
	الکترونیک پیشرفته
	انرژی
	اشکارسازها و حسگرها
	پردازش رایانه ای
	تجهیزات خودکار و بی سرنشین
	رزم افزار پیشرفته
	مواد و ساخت پیشرفته
	هدایت و ناوبری
	سامانه های پیشران
	لجستیک و وسایل نقلیه
	نانو
سایر	هوش مصنوعی و هوشمندی سازی
	اطلاعات و داده
	امنیت اطلاعات
	زیرساخت
	پزشکی قانونی دیجیتال

علوم و فنون نظامی	نظامی
علوم و فنون انتظامی	انتظامی
امنیت نظامی	امنیت، اطلاعات و حفاظت
امنیت و صیانت سایبری	
امنیت داخلی / عمومی	
امنیت اقتصادی با رویکرد انتظامی	
امنیت اجتماعی	
امنیت اطلاعاتی	
امنیت مرزها	
فیزیکی	
سایبر الکترونیکی	
نرم و شناختی	
سرمایه انسانی اسلامی	مدیریت سرمایه انسانی اسلامی
زیرساخت مدیریت سرمایه انسانی و فرهنگ سازمانی	
بسیج	انسانی، اجتماعی، هنر و رسانه
اقتصاد دفاع	
مدیریت جهادی	
سبک زندگی اسلامی	
آینده پژوهی	
سیاسی و روابط بین الملل (دیپلماسی)	
روانشناسی نظامی و انتظامی	
مدیریت دانش	
تعلیم و تربیت اسلامی	
معارف انقلاب اسلامی و جامعه شناسی دفاعی و امنیتی	
زبان و واژه شناسی دفاعی	
دفاع رسانه ای	
رسانه های جدید	
هنر و ادبیات دفاع مقدس	زیستی و سلامت
شناسایی و رفع آلودگی تهدیدات زیستی	
دارو و واکسن	
فیزیولوژی و بیوفیزیک	
مهندسی پزشکی	
مراقبت های پزشکی و بازتوانی	
مدیریت نظام سلامت نیروهای مسلح	
غذا و کشاورزی	
زیست محیطی	
ریاضیات	علوم پایه
شیمی	
فیزیک	
زمین شناسی	
زیست شناسی	
حوزه های معناگرا و قرآنی	علوم تحولی
حوزه های بین رشته ای و حاصل همگرایی	
علوم نوپدید	
تحول در مبانی علوم	

ماده ۷ - چارچوب اجرایی سازی

الف (سیاستگذاری کلان و نظارت و ارزیابی

سیاست گذاری و نظارت کلان «سند» در بخش ملی بر عهده شورای عالی انقلاب فرهنگی است.

ب (سیاستگذاری اجرایی، هماهنگی و اجرایی سازی

به منظور سیاست گذاری اجرایی، هماهنگی و اجرایی سازی «سند» در بخش ملی و نظارت بر حسن اجرای آن، "شورای راهبردی علم، فناوری و نوآوری دفاعی و امنیتی" توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی با ترکیب زیر تشکیل می گردد:

۱) رئیس ستاد کل نیروهای مسلح (رئیس شورا)؛ ۲) دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی؛ ۳) دبیر شورای عالی امنیت ملی؛ ۴) فرمانده کل ارتش جمهوری اسلامی ایران؛ ۵) فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی؛ ۶) وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح؛ ۷) فرمانده نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران؛ ۸) رئیس سازمان بسیج مستضعفین؛ ۹) وزیر اطلاعات؛ ۱۰) وزیر صنعت، معدن و تجارت (۱۱) وزیر علوم، تحقیقات و فناوری؛ ۱۲) وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛ ۱۳) معاون علمی و فناوری ریاست جمهوری؛ ۱۴) رئیس دانشگاه آزاد اسلامی؛ ۱۵) رئیس کمیسیون آموزش، تحقیقات و فناوری مجلس؛ ۱۶) رئیس دفتر عقیدتی سیاسی فرماندهی معظم کل قوا؛ ۱۷) و ۱۸) دو نفر از اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی به انتخاب شورای عالی انقلاب فرهنگی؛ ۱۹) معاون طرح، برنامه و بودجه ستاد کل نیروهای مسلح؛ ۲۰) معاون علوم، تحقیقات و فناوری ستاد کل نیروهای مسلح (دبیر شورا)؛

تبصره ۱: به اقتضای موضوع جلسات، از رؤسای دستگاه ها و سایر افراد ذیصلاح با حق رای دعوت به عمل خواهد آمد.

تبصره ۲: از زمان تصویب این «سند»، این شورا به عنوان یکی از شوراهای تخصصی شورای عالی انقلاب فرهنگی محسوب و عنوان آن، به ماده ۱۸ آئین نامه داخلی شورای عالی، اضافه خواهد شد.

تبصره ۳: شورا می تواند برای پیگیری امور تخصصی خود، نسبت به تشکیل کمیسیون های تخصصی اقدام نماید.

تبصره ۴: آیین نامه داخلی شورا در اولین جلسه شورای مذکور به تصویب خواهد رسید.

ماده ۸ - وظایف شورا

۱). تصویب اسناد، نقشه های راه و برنامه های ۵ ساله توسعه علم، فناوری و نوآوری دفاعی و امنیتی کشور در مسیر دستیابی به اهداف «سند»؛

۲). نظارت و ارزیابی پیاده سازی و تحقق اهداف «سند» و ارائه گزارش سالانه به شورای عالی انقلاب فرهنگی؛

۳). تصویب نظامات اجرایی، زیرساختی و نظارتی، ساز و کارهای اجرا و اصلاح ساختارها و فرآیندهای دانش، آموزش، پژوهش، فناوری و نوآوری دفاعی و امنیتی کشور

۴). انسجام بخشی و ایجاد هماهنگی دستگاه های مرتبط کشور در اجرای «سند»؛

۵. ساماندهی و ایجاد قطب های علمی و جهت دهی منابع و ظرفیت های نیروهای مسلح و کشور در راستای دستیابی به علوم و فناوری های قدرت ساز دفاعی و امنیتی؛

۶. بررسی وضع موجود علم و فناوری دفاعی و امنیتی کشور و رصد و پایش محیطی، رقبا و تحولات جهانی؛

۷. پیشنهاد روزآمدسازی «سند» به شورای عالی انقلاب فرهنگی؛

تبصره ۵: تعیین نقش دستگاه ها، دانشگاه ها، پژوهشگاه ها و شرکت های فناور، دانش بنیان و تولیدی بخش ملی و خصوصی در پیاده سازی اولویت ها و نگاشت نهادی و برنامه اجرایی لازم؛ در قالب اسناد و آیین نامه های مربوطه، ظرف مدت ۶ ماه از تاریخ تشکیل شورای راهبردی، توسط این شورا به تصویب خواهد رسید.

ماده ۹ - این «سند» مشتمل بر یک مقدمه و ۹ ماده و ۵ تبصره، در جلسه ۸۳۷ شورای عالی انقلاب فرهنگی، مورخ ۵ اسفند ۱۳۹۹ به تصویب رسید و از تاریخ ابلاغ لازم الاجرا است.